

מאי 2011

יפן לאחר הצונאמי - רשמי מסע - אילה דנון

יום שלישי – 17 במאי

טוקיו

עוד אתמול בערב ידעתי שפגישת הבוקר שלי עם מיסה סן מבוטלת. לאחר תיאומים רבים והסכמה על מקום המפגש והשעה היא השאירה לי הודעה כי חמותה בבית חולים, היא חייבת לדאוג לה. סיפורה האישי של מיסה סן קשור לבעיה האמיתית עימה מתמודדת החברה היפנית והיא הזדקנות האוכלוסיה. ביפן יש מבוגרים רבים בשעה ששיעור הילודה יורד – מצב זה יוצר התמודדות חברית ומוסדית לא פשוטה. במקרה של מיסה סן היא נשואה לבן יחיד להוריו, בשנים האחרונות מיסה ובעלה מטפלים בהוריהם במיוחד ההורים של בעלה שסבלו ממחלות שונות. האב נפטר לפני כשנתיים לאחר סבל של מספר שנים והאם סובלת עתה יוצאת ונכנסת תדירות מבתי חולים.

בשעות הבוקר – על חשבון הפגישה עם חברתי, עדכנתי מעט את המחשב. לקראת צהריים יצאתי ל – 8 דקות ההליכה לתחנת הרכבת המקומית ונסעתי לשכונה שוקקת חיים בשם JYUGAUKA – בה יש ריכוז רב של צעירים, הרבה חנויות אופנה ייחודיות, בתי קפה, מסעדות 'אין' ועוד ועוד... החלטנו, חברתי מארי ואנוכי להכיר יותר את השכונה. אנו נפגשות ביציאה מתחנת הרכבת. גם עכשיו בדקתי והכל עובד – המדריגות / המעליות הכל.

מרי המתינה לי ביציאה מהתחנה וזרמנו עם המוני הצעירים – שוטטנו מעט והתיישבנו לבסוף לשוחח במסעדה / פאב – שנקרא ביפנית איזאקאיה. הזמנו מעין הצעת צהריים של אטריות כוסמת קרות עם רוטב – ('סובה' - Soba). שאלתי את מרי את שורת שאלות החקר השגרתיות שלי – איפה היא היתה בזמן רעידת האדמה? מה היא חושבת שקורה עתה? איפה היא קונה אוכל לבית ואיזה מוצרים? בזמן רעידת האדמה מארי היתה בשכונה חמודה בשם AZABU JUBAN היא סיירה שם (מארי, אוהבת לחקור ולבדוק דברים חדשים). הרעידה היתה מאוד ארוכה ונמשכה כנראה כ- 4 עד 5 דקות. כיוון שביתה יחסית קרוב, היא הלכה ברגל. למעשה לא היתה ברירה כי תנועת רכבות התחתית הופסקה. לאחר קצת פחות משעה הליכה, הגיעה לביתה – וסידרה את הבלאגן – השידה עם סרוויס נטתה נפלה – והסרוויס נשבר. בעלה חזר הביתה ממקום עבודתו הסמוך.

היא אומרת ששבוע לאחר הרעידה אנשים הלכו ברחוב, שותקים, עצובים, מין הלבם שכזה. אך לאחר כשבוע יצאו מזה. הכל התחיל לעבוד כבר מספר ימים לאחר הרעידה. אך בשבועיים שלושה הראשונים עדיין חסכו יותר בחשמל. כרגע התחושה היא שהכל מנוהל נכון, יש תוכנית לחסכון בחשמל – אם בהעלאה של הטמפ' הממוצעת במיזוג, בסגירת אחוז מסויים של מדרגות נעות ברשת הרכבות המסופעת, אם בהקטנת מספר הרכבות בערך ב- 20% כלומר שבמקום שתצא רכבת כל 7 דקות – תצא כל 10 דקות. בשבועות הראשונים היו הפסקות חשמל יזומות, אך גם אז לא היה בכך ממש צורך. כיוון שהניהול של כל רובע סיפק את הגדרות החיסכון. וכיום לאחר שהכל מנוהל – אין צורך יותר.

מה היא קונה? היא יודעת שאם בעל הסופרמרקט שלה משווק מוצרים הוא בודק שאין להם לא מסוכנים ואינם באים ממקורות בהם יש חריגה ברמתה רדיואקטיביות, בדומה לחברים אחרים שלי היא חזרה על

המנטרה שכל התוצרות נבדקות ואם יש בעיה ישר מטפליים במקום: לדוגמא לפני כשבוע גילו אחוזי קרינה חריגה במטע צעיר של תה – לכן הורו לחסל מטע זה.

מארי עוסקת רבות בארגון התרמות ל אזורי האסון. הם מעבירים כספים לארגון הצלב האדום. לאחר האוכל שוטטנו עוד ברחובות הצרים בהן הוקמו גלריות / חנויות אופנה דומה ל- 'שיינקין' שלנו אך יותר בגדול. ברחובות משוטטים צעירים לבושים באופנה עכשווית, בתי הקפה מלאים והאווירה נינוחה. אף אחד לא חושב על 'מה היה' הצעירים המשיכו מזמן קדימה. מארי מתלהבת פתאום מחנות די חדשה – מסתבר שזו נציגות ישראלית של רשת 'סבון' בה מתנגן עם כניסתנו 'עידן רייכל'. יפניות צעירות צחקניות מנסות את התכשירים. החנות מעוצבת מאוד יפה. מוארת באורות מעוממים.

מארי ואנוכי נפרדנו זו לדרכה של זו, עם הבטחה להיפגש בסתיו. המשכתי בקו רכבת יחסית חדש שנקרא MINATO MIRAI – על שם הנמל החדש של יוקהאמה. הפעם אני בדרכי לפגישה עם מוראטה סן – חבר וותיק שלנו – שהקים עם בעלי את 'אורבוטק יפן' לפני כ- 17 שנים. השנה מוראטה סן חוגג את שנתו ה- 70. שוטטנו ב- CHINA TOWN היפני – של יוקהאמה. רובע סיני מלא חיים וכמובן מסעדות!! צריך לזכור שהיפנים אוכלים כמעט 3 פעמים ביום בחוץ. אתם בטח מתעייפים רק לקרוא על כמות המסעדות הקיימת בכל אזור בו אני משוטטת, אך כך זה ביפן!! לאחר שיטוט נחמד, היכרות עם המקדש הסיני הצבעוני והמוזהב הנמצא ברובע הסיני נכנסנו למסעדה שמוראטה סן קיבל עליה המלצה חמה מחבר (כן, גם כך זה ביפן – המלצות חברים). אשתו – קיוקו סן, עומדת להצטרף אלינו אני מתרגשת מהנושא – כיוון שהמשמעות היא שהם מאוד מתרגשים מבואי, גם אם הוא לא מראה זאת. אני מגיעה ליפן כבר 11 שנים – מספר פעמים בשנה וזכיתי לפגוש את קיוקו סן אולי שלוש או ארבע פעמים ותמיד הפגישות היו בנסיבות עם משמעות חגיגית. בשנים האחרונות חלתה מספר פעמים אך הם לא מדברים על זה. גם היום היא נראית מאוד מרשימה, פניה לא מסגירים את שנותיה כלל!! כמעט ואין קמטים, קיוקו סן דוברת יפנית בלבד ואנו מתקשרות ביפנית ומעט אנגלית בתיווכו של מוראטה.

איפה הם היו ברעידה? מוראטה סן היה במשרדו שבעיר טוקיו – הוא בד"כ לא מתרגש מרעידות – יש לו נוהל קבוע – יושב על שולחן וממתין שהרעד יעבור. הפעם הוא התחיל לחשוש כי זה לא עבר עוד דקה ועוד דקה והרעידה היתה גם כמו מטוטלת וגם למעלה למטה. בסוף זה נגמר. למשרד לא נגרם נזק. קיוקו סן היתה בבית, ואין לה פרטים רבים לספר לי, פרט לציון שבאמת הרעידה היתה ארוכה מאוד. בשיחות עם חברי, חודשיים אחרי הם ממש צוחקים על התגובות שלהם בזמן הרעידה.

נעבור לשאלה השניה - האם אתם נוהגים באכילת דברים מסויימים בחוץ (צריך להזהר כששואלים שאלה זו במיוחד לאור העובדה שאנו יושבים במסעדה המוערכת על ידי מוראטה סן ושאלה זו יכולה להתפרש כהעלבה בוטה), ואז אני כמובן מעדנת את השאלה – 'כשאתם אוכלים בחוץ האם אתם נזהרים... לאכול 'בטוח'? הם מתחילים לצחוק ולצחוק ולצחוק – אילה סן!! 'בטוח'? למה להיזהר? יש דיווחים ואנו יודעים שאין רדיואקטיביות במוצרים שאנחנו אוכלים. יש הצלבות של דיווחים של היפנים ושל מדענים גרעיניים מארצות אחרות כולל ישראל המוכיחים כי רמת הקרינה ביפן ובמקומות אחרים בעולם שווה. זאת כמובן פרט לפוקושימה אך כמו שאת יודעת יפן כל כך גדולה ומתוך אורך של כ- 3,000 ק"מ רק רדיוס של 40 או 50 ק"מ בסכנה... איפה הפרופורציות שלך אילה? והוא צוחק.

התנצלותי, כמובן שאני אמורה לדעת, אני מתנצלת על הבורות שהפגנתי, אך אומרת לו שבכוונה המחשתי שזוהי התחושה שהזרים חווים. איך לפי דעתך משכנעים אותם (כלומר את 'הזרים') שזה לא נכון? בנקודה

זו, כמו רבים אחרים מחברי, גם מוראטה סן החביב והמנוסה נאלם דום – אין לו פתרונות, היפנים מאוד מאופקים, הם חסרי אונים בשיקוף תחושותיהם. ואם כל העולם מאשים אותם, חושב דברים מסוימים למרות שהמציאות תהייה שונה לגמרי, היפנים לא יודעים איך לתת את התשובות או איך לשקף את המציאות האמיתית ופשוט בוחרים לא להתייחס. מורטה סן אומר לי שכנראה זו המציאות עכשיו. אמרתי לו – 'אבל זה כל כך פוגע בכם, זה לא מקומם אותך?' עונה מוראטה: 'אותי? לא ממש, זה מטריד אותי אך מה אני יכול לעשות?'. העיקר שהכל חזר לשגרה ושאישתי בריאה ושהילד מאושר.

מוראטה וקיוקו מספרים לי כי בטוקיו הכל נשאר עומד ולא נהרס שום מבנה. . . למרות שמבנים כן נעו אך אופן הבניה ביפן מותאם לרעידות אדמה.

הם מסיטים את הנושא אלי – אז מה שלומך? ואיך האנשים הבינו את ביטול טיולי האביב? זה ממש חבל אהה? ממש מצטערים! צרה גדולה!! את יכולה לומר שהכל בסדר אצלינו. אני שוב מתקוממת – אבל יפן חייבת להעביר את המסר שהכל בסדר, זה לא יכול להיות תפקיד אוהבי יפן ואנשים העוסקים בתרבותה, כי האנשים חושבים שיש לנו מניעים אישיים. מוראטה מחייך את חיוכו המנוסה ואומר: 'תמיד יחשבו' צריך להמשיך הלאה'. . . אנחנו בסדר! את יודעת אילה סן, בשבוע הראשון לאחר הצונאמי והרעידה, אנשים הסתובבו חפויי ראש – זה לא שהם נפגעו, כי בטוקיו הכל חזר לאחר מספר ימים – אלא המצב רוח הכללי היה מאוד בשפל. . . השתתפות הלאומית בצער ובאבל של אנשי חופי צפון מזרח. עכשיו שוב הטוקיואים מזמן עסוקים בעולם האינטנסיבי שלהם, והולכים להתרשם מאזורי האסון גם מתוך השתתפות אך בעיקר מתוך סקרנות עצומה.

זמנינו עומד להסתיים. מוראטה סן יודע שיש לי פגישה בשעה 20:00 הוא בדק מראש כמובן את הרכבות ואמר לי שיש לי רכבת אקספרס בשעה 19:07. אני מודה להם על ההזמנה ועל הפגישה המחודשת, ואנו מתחילים ללכת לתחנה. הפרידה (הזמנית) גם שידרה גם 'תודה' ללא מילים לעצם נוכחותי עימם. דרישת שלום חמה לעופר. . . הוא אומר. . . כן כמובן אמסור מייד.

לקחתי את רכבת האקספרס ומשם הייתי צריכה עוד שתי החלפות עד שאגיע לתחנה של מארחי, למרות שרציתי בשביל הכושר לרוץ או לעלות במדרגות הרגילות הכרחתי את עצמי לעלות כל הזמן במדרגות נעות על מנת לעמוד במשימה של בדיקת 'תפקוד העיר טוקיו' ולמסור לכם דיווח. . . אז המצב הוא שבכל תחנה היום (והייתי בהרבה תחנות מעבר) תמיד יכולתי לעלות או במדרגות נעות או במעלית ואפילו גם לרדת (כלומר לא הפסיקו היום את פעילות המדרגות היורדות).

הגעתי לתחנה שלי למרות שהמעבר מיוקוהמה לתחנה שלי בטוקיו היה מאוד מהיא, ההחלפות הרבות והריצה בין תחנה לתחנה מעט עייפו אותי. אני מקבלת שיחה מיוקו סן Yuko san – שהיא תאחר מעט, היא נשמעת מדברת תוך כדי הליכה בינות מאות אנשים. . . כמוני בערך. . . 'אין בעיה, יוקו סן, אמתין לך ביציאה מהמכוונות האוטומטיות'. אני שמחה שהיא מתעכבת, רצה לשירותים המבהיקים מניקיות שבתחנה על מנת להיראות רעננה ונינוחה לקראת הפגישה הבאה. (היפנים מאוד רגישים לאופן שבו אתה פוגש אותם, איך אתה נראה, האם אתה נותן להם את כל תשומת הלב, המידע 'הבלתי מילולי' הזה חשוב יותר מהרבה מילים). אני חוזרת מאוששת למקום המארב שלי – מצוידת במצלמתי – מתעדת נחילי אנשים יוצאים ונכנסים בשטף ופתאום אני רואה במסגרת התמונה – אישה שמנופפת למצלמה – זוהי כמובן יוקו סן שבאה צוחקת – את לא יכולה להפסיק ולנוח קצת?

